

Bijlage 1. Van bevordering van de geestelijke gezondheid naar suïcidepreventie

Beleid geestelijke gezondheid op school

Een beleid inzake geestelijke gezondheid heeft betrekking op het volledige continuüm, gaande van **bevordering van de geestelijke gezondheid** (meer info via www.vigez.be; www.vlaamselogos.be; www.noknok.be) over **preventie van psychische problemen en zelfdoding** (www.zelfmoord1813.be) tot **zorg**.

Een beleid rond geestelijke gezondheid richt zich naar **alle jongeren**, dus niet alleen naar risicogroepen.

Om het beleid rond geestelijke gezondheid van een school in kaart te brengen gebruikt men de **gezondheidsmatrix**. Deze matrix biedt een kader om bestaande acties, initiatieven, noden en leemtes te structureren en op te sporen. De matrix werkt volledig op maat van de school en kan voortdurend meegroeien naarmate het beleid van de school meer vorm krijgt.

	LEERLING (prev. curatief, bijzondere noden, specifieke doelgroepen)	KLAS (gezondheidseducatie)	SCHOOL (gezondheidsbeleid)	OMGEVING (ouders, partners, gemeente...)
EDUCATIE (leerlingenbegeleiding, educatief programma, organisatie curriculum)				
STRUCTURELE MAATREGELEN (schoolactiviteit, leef-leer-werkomgeving, schoolklimaat)				
AFSPRAKEN (school- en arbeidsreglement, afspraken, houding)				
ZORG/BEGELEIDING (leerlingenbegeleiding, risicodoeleerling, signalisering en vroegdetectie)				

Met de matrix kan men nagaan of de acties van een school(team) zich richten op verschillende **niveaus**. Een goed beleid rond (geestelijke) gezondheid bevat activiteiten of projecten die gericht zijn op individuele leerlingen, een klas, de hele school en haar omgeving. De acties en projecten werken het best ook volgens diverse **strategieën**.

Voor meer informatie over de verschillende strategieën en werkniveaus, neem een kijkje op www.gezondeschool.be/gezonde-school.

Een beleid rond geestelijke gezondheid steunt op vijf pijlers (www.vigez.be):

1. Een **gezondheidsbevorderende omgeving** creëren: activiteiten organiseren die kunnen bijdragen aan het bevorderen van de geestelijke gezondheid en het creëren van een positieve sfeer op school
2. **Educatie** van leerlingen (sociale, communicatieve en probleemoplossende vaardigheden), leerkrachten (bevordering van de deskundigheid in het detecteren van risico op verminderd welbevinden) en ouders (informatiebijeenkomsten)
3. **Signaalherkenning** en vroegdetectie
4. **Begeleiding** binnen de school en de schoolbegeleidingsdiensten
5. **Behandeling** buiten de school

Een suïcidepreventiebeleid vormt een **belangrijk onderdeel van een beleid rond (geestelijke) gezondheid op school**. Zoals beschreven in “Toolkit for school staff” (www.euregenas.eu) moet een effectief suïcidepreventiebeleid een waaier van verschillende strategieën omvatten die werkzaam zijn op verschillende niveaus en gericht op verschillende doelgroepen (Voor meer info en goede praktijken check www.euregenas.be “Toolkit for school staff”).

Een schooleigen visie op een suïcidepreventiebeleid uitwerken

Stilstaan bij een schooleigen visie is een erg belangrijke, en geen eenvoudige, oefening. In haar visie legt de school haar houding vast tegenover geestelijke gezondheid en suïcidaliteit, en de doelstellingen die ze met een suïcidepreventiebeleid wil bereiken.

Met het uitschrijven en terugkoppelen van de visie zorgt de school voor duidelijkheid (bij leerkrachten, leerlingbegeleiders, ouders, ...) over wat ze met het beleid wil bereiken.

Elke school gaat voor haar werking uit van een aantal grondbeginselen en pedagogische doelstellingen en streeft bepaalde waarden en normen na, die zijn vastgelegd in haar pedagogisch project.

Suïcidaliteit kan interfereren met dit project:

- suïcidaliteit kan een negatieve impact hebben op het schoolklimaat: het schoolklimaat kan er één worden van negativiteit, mythes en vooroordelen en/of zelfbeschadigend gedrag kan sterk aanwezig worden
- suïcidaliteit kan de kansen van jongeren op een succesvolle schoolloopbaan beperken
- suïcidaliteit kan de ontwikkeling en groei van jongeren in het gedrang brengen

Jongeren worden in onze maatschappij onvermijdelijk geconfronteerd met tegenslagen, ontgoocheling en verdriet; ook de school kan ervoor zorgen dat ze handvatten aangereikt krijgen om hiermee om te gaan.

Aangeven hoe suïcidaliteit interfereert met het pedagogisch project van de school, houdt in dat - zij het indirect - de algemene doelstellingen van een suïcidepreventiebeleid op school

omschreven worden.

Een suïcidepreventiedraaiboek op school richt zich voornamelijk op de pijler regelgeving. Het kan echter een toegevoegde waarde zijn om ook werk te maken van de andere pijlers van een algemeen suïcidepreventiebeleid. Educatie zorgt voor een degelijke implementatie van het suïcidepreventiedraaiboek. Begeleiding bij en doorverwijzing naar gepaste zorg kan de school ontlasten en kan een positieve invloed hebben op het schoolklimaat. Daarnaast kunnen structurele maatregelen die binnen een suïcidepreventiedraaiboek gemaakte afspraken ondersteunen. Om suïcidaal gedrag te voorkomen kan men bijvoorbeeld regelingen treffen voor de toegang tot hoogtes, het openen van de ramen, de toegang tot de toiletten of bepaalde klaslokalen (bijvoorbeeld gymzaal).

Deze en/of andere doelstellingen zijn te achterhalen door een behoefteanalyse uit te voeren waarin de bestaande situatie en noden worden geïnventariseerd.

Vlaams Actieplan Suïcidepreventie

Het ondersteunen van een beleid inzake geestelijke gezondheid in de scholen en het opmaken van draaiboeken suïcidepreventie, maken deel uit van de strategieën van het Vlaams Actieplan Suïcidepreventie.

In september 2012 werd **het tweede Vlaams Actieplan Suïcidepreventie** voorgesteld, dat als hoofddoelstelling heeft: 20% minder zelfdodingen tegen 2020 in vergelijking met 2000.

Om deze doelstelling te kunnen realiseren, werden de volgende **strategieën** voorgesteld:

1. De geestelijke gezondheid met betrekking tot individu en maatschappij bevorderen

- a. De individuele veerkracht en het vermogen voor zelfhulp versterken
- b. Ondersteuningsvaardigheden bij ouders verhogen
- c. Sociale aansluiting bevorderen.
- d. Hulp zoeken aanmoedigen en stigma doorbreken
- e. De leefomgeving meer gezondheidsbevorderend, zorgzaam en suïcideveilig maken via beleid in de lokale gemeenschap, in de scholen, op de werkplek en via de media.

2. Suïcidepreventie door laagdrempelige telefonische en online hulp

3. Deskundigheid en netwerkvorming bij intermediairs bevorderen

4. Strategieën voor specifieke risicogroepen

- a. Suïcidepogers: screening en opvang
- b. Personen met suïcidale gedachten en/of concrete plannen: behandeling
- c. Kwetsbare groepen

5. De ontwikkeling en implementatie van aanbevelingen en hulpmiddelen voor de preventie van suicide